

10.

**POSELSTVÍ
SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA
PRO PAPEŽSKÁ MISIJNÍ DÍLA**

21. KVĚTNA 2020

„Tu se ho ptali ti, kteří s ním byli: ‚Obnovíš ted', Pane, v Izraeli království?‘ On jim však řekl: ‚To není vaše věc, abyste věděli čas a okolnosti, jak je Otec z vlastní moci ustanovil. Ale až na vás sestoupí Duch Svatý, dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec země.‘ Když to pověděl, byl před jejich zraky vyzdvižen a oblak jim ho vzal z očí.“ (Sk 1,6–9)

„Tak k nim Pán Ježíš mluvil. Potom byl vzat do nebe a zasedl po Boží pravici. Učedníci pak vyšli a všude kázali. Pán působil s nimi a potvrzoval jejich slova znameními, která je provázela.“ (Mk 16,19–20)

„Vyvedl je pak směrem k Betánii, zvedl ruce a požehnal jim. A zatímco jim žehnal, odloučil se od nich a vznášel se k nebi. Oni se mu poklonili a s velikou radostí se vrátili do Jeruzaléma. Byli stále v chrámě a velebili Boha.“ (Lk 24,50–53)

Drazí bratři a sestry,

rozhodl jsem se zúčastnit letos ve čtvrtek 21. května, o slavnosti Nanebevstoupení Páně, vašeho výročního generálního shromáždění. Shromáždění však bylo zrušeno kvůli pandemii, která postihuje nás všechny. A proto bych vám všem chtěl poslat toto poselství, aby se k vám dostalo to, co jsem měl na srdci a chtěl jsem vám sdělit. V mimořádné době, kterou prožíváme, se mi tato křesťanská slavnost

jeví jako ještě plodnější podnět k úvahám o cestě a o poslání každého z nás i celé církve.

Slavíme nanebevstoupení Páně jako svátek, i když připomíná Ježíšovo rozloučení s jeho učedníky a s tímto světem. Pán vystupuje do nebe a východní liturgie líčí údiv andělů, když vidí člověka, který se svým tělem usedá po Otcově pravici. Přestože se Kristus chystá vystoupit do nebe, učedníci – kteří ho také viděli jako vzkříšeného – dosud zřejmě dobře neporozuměli tomu, co se stalo. Chystá se završit své království, ale oni jsou stále v zajetí svých vlastních domněnek. Ptají se ho, jestli zamýšlí obnovit království Izraele (srov. Sk 1,6). Ale když je Kristus opustí, místo toho, aby byli smutní, vracejí se do Jeruzaléma „s velikou radostí“, jak píše Lukáš (24,52). Bylo by zvláštní, kdyby se něco nestalo. Ve skutečnosti jim Ježíš již přislíbil sílu Ducha Svatého, který na ně sestoupí o Letnicích. To je zázrak, jenž vše mění. A oni, když všechno svěří Pánu, nabývají větší jistoty. Jsou plní radosti. A jejich radost je plností útěchy, plností Pánovy přítomnosti.

Pavel píše Galatům, že plnost radosti apoštolů není výsledkem citů, které přinášejí spokojenost a způsobují veselí. Je to překypující radost, jakou lze zažít pouze jako plod a dar Ducha Svatého (srov. 5,22). Obdržet radost Ducha, to je milost. A je to jediná síla, kterou můžeme mít, abychom kázali evangelium a vyznávali víru v Pána. Víra znamená svědčit o radosti, kterou nám dává Pán. Takovou radost si člověk nemůže přivodit sám.

Před svým odchodem Ježíš řekl svým učedníkům, že jim pošle Ducha Utěšitele. A tím také svěřil Duchu apoštolské dílo církve pro celé dějiny až do svého návratu. Tajemství nanebevstoupení Páně spolu s vylitím Ducha o Letnicích navždy vtiskuje a přináší do poslání církve jeho nejniternější dědičný znak: to, že je dílem Ducha Svatého, a nikoli výsledkem našich úvah a záměrů. To je znak, díky němuž může misijní činnost být plodná a je chráněna před jakoukoli domnělou soběstačností a před pokušením vzít si Kristovo nanebevzaté tělo jako rukojmí pro své vlastní projekty prosazování klerikální moci.

Když se poslání církve nepřijímá a nechápe jako aktuální a účinné dílo Ducha Svatého, znamená to, že dokonce i misijní jazyk – i ta nej přesnější a nejpromyšlenější slova – se stává „řečí lidské moudrosti“, používanou proto, abychom oslavovali sebe nebo abychom eliminovali a zamaskovali svou vnitřní poušť.

RADOST EVANGELIA

Spása je setkání s Ježíšem, který nás miluje, odpouští nám a posílá nám Ducha, jenž nás utěšuje a ochraňuje. Spása není důsledkem našich misijních iniciativ ani našich proslovů o vtělení Slova. Spása může pro každého nastat pouze díky pohledu setkávajícímu se s tím, který nás volá. Z tohoto důvodu tajemství vyvolení začíná a může začít pouze díky výbuchu radosti a vděčnosti: radosti evangelia, „velké radosti“ chudých žen, které šly o velikonočním ránu ke Kristovu hrobu. Zjistily, že je prázdný, pak se jako první setkaly se vzkříšeným Ježíšem a běžely to sdělit ostatním (srov. Mt 28,8–10). Pouze díky tomu, že jsme byli takto vyvoleni a milováni, můžeme svým životem svědčit před celým světem o slávě vzkříšeného Krista.

V každé situaci lidského života jsou svědky ti, kdo dosvědčují něco, co vykonal někdo jiný. V tomto smyslu a pouze v tomto smyslu můžeme být svědky Krista a jeho Ducha. Po nanebevzetí, jak vypravuje závěr Markova evangelia, apoštolové a učedníci „vyšli a všude kázali. Pán působil s nimi a potvrzoval jejich slova znameními, která je provázela“ (Mk 16,20). Kristus svým Duchem svědčí o sobě prostřednictvím skutků, které koná v nás a s námi. Církev – jak vysvětloval již sv. Augustin – by se nemodlila k Pánu, aby žádala o dar víry pro ty, kdo Krista neznají, kdyby nevěřila, že je to Bůh sám, kdo obrací a přitahuje k sobě vůli lidí. Církev by nežádala své děti, aby se modlily a prosily Pána o vytrvalost ve víře v Krista, kdyby nevěřila, že právě Pán drží ve své ruce naše srdce. Pokud by ho totiž církev o tyto věci prosila, ale myslela by si, že si je může dát sama, znamenalo by to, že všechny její modlitby nejsou hodnověrné, ale jsou to prázdné formulky, „způsoby vyjádření“ a formy, které ukládá církevní konformismus (srov. *Dar vytrvalosti. Prosperovi a Hilariovi*, 23, 63).

Pokud si neuvědomujeme, že víra je darem od Boha, nedávají smysl ani modlitby, s nimiž se církev na něj obrací. A nevyjadřuje se jimi žádné upřímné zaujetí pro štěstí a spásu druhých a těch, kteří neuznávají zmrtvýchvstalého Krista, i když se vynakládá čas na práci pro konverzi světa ke křesťanství.

Je to Duch Svatý, který zapaluje a střeží víru v srdcích; uznání této skutečnosti mění všechno. Je to vskutku Duch, který zapaluje a oživuje misijní činnost, propůjčuje jí tyto „vrozené“ rysy a jedinečnou

hybnou sílu, jež činí hlásání evangelia a vyznávání křesťanské víry něčím jiným ve srovnání s jakýmkoli proselytismem, ať už politickým či kulturním, psychologickým nebo náboženským.

V apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium* jsem připomněl mnoho z těchto charakteristických rysů misie. Vrátím se teď k několika z nich.

Přitažlivost

Tajemství vykoupení vstoupilo do světa a stále zde působí skrze přitažlivost, která může získat srdce mužů a žen, protože je a ukazuje se být větší než svody vedoucí k sobectví, jež je následkem hříchu. „Nikdo nemůže přijít ke mně, jestliže ho nepřitáhne Otec,“ říká Ježíš v Janově evangeliu (6,44). Církev vždy opakovala, že důvodem k následování Ježíše a k hlásání jeho evangelia je síla přitažlivosti vyvolaná samotným Kristem a jeho Duchem. Církev – prohlásil papež Benedikt XVI. – roste ve světě díky přitažlivosti, a nikoli proselytismem¹. Svatý Augustin řekl, že Kristus se nám zjevuje tím, že nás přitahuje. A jako obraz této přitažlivosti citoval básníka Vergilia, podle něhož je každý přitahován tím, co se mu líbí. Ježíš nejen přesvědčuje naši vůli, ale přitahuje i naše potěšení². Pokud následujeme Ježíše a jsme šťastni, protože nás přitahuje on, ostatní si toho všimnou. A mohou nad tím žasnout. Radost vyzařující z těch, kdo jsou přitahováni Kristem a jeho Duchem, může učinit plodnou každou misijní iniciativu.

Vděčnost a nezištnost

Radost z hlásání evangelia vždy září na pozadí vděčné paměti. Apoštolové nikdy nezapomněli na okamžik, kdy se Ježíš dotkl jejich srdcí: „Bylo kolem čtyř hodin odpoledne“ (Jan 1,39). Život církve září, když se v něm projevuje vděčnost za nezištnou Boží iniciativu, protože „on si zamiloval nás“ (1 Jan 4,10) a protože „pouze Bůh dává vzrůst“ (1 Kor 3,7). Pánovo láskyplné zalíbení nás překvapuje a údiv,

---

1 Srov. František, *Homilie při zahajovací mši 5. generální konference episkopátu Latinské Ameriky a Karibiku, Aparecida*, 13. května 2007, in AAS 99 (2007), s. 437.

2 Augustin, *Výklad Janova evangelia*, 26, 4.

z jeho samé podstaty, člověk nemůže vlastnit nebo se ho zmocnit. Nemůžeme „žasnout z donucení“. Pouze tak může vzkvétat zázrak nezištnosti, našeho daru dávaného zdarma. Ani misionářskou horlivost nemůžeme nikdy získat na základě uvažování nebo kalkulace. Zaujmout „misijní postavení“ je odrazem vděčnosti. Je to odpověď těch, kdo jsou vděční Duchu Svatému, a proto jsou svobodní. Pokud bychom nevnímali Pánovo zalíbení v nás, které rodí naši vděčnost, pak dokonce i poznání pravdy a samotné poznání Boha, stavěné na obdiv jako vlastnictví, jehož lze dosáhnout vlastní silou, by se ve skutečnosti stalo „literou, která zabíjí“ (srov. 2 Kor 3,6), jak na to jako první poukázali svatý Pavel a svatý Augustin. Pouze ve svobodné vděčnosti Pána skutečně poznáváme, přičemž je zbytečné, a především nevhodné, prezentovat misijní činnost a hlásání evangelia jako závaznou povinnost, jako nějaký „smluvní závazek“ pokřtěných.

Pokora

Jestliže pravda a víra, jestliže štěstí a spása nejsou naším vlastnictvím a metou dosaženou vlastní zásluhou, pak lze Kristovo evangelium hlásat pouze s pokorou. Nikdy se nemůžeme domnívat, že poslání církve sloužíme s postojem domýšlivosti jako jednotlivci i skrze byrokratický aparát, s pýchou těch, kdo deformují i dar svátostí a nejautentičtější výrazy křesťanské víry chápou jako zaslouženou odměnu. Člověk nemůže být pokorný jen díky dobrému vychování nebo kvůli tomu, že chce vypadat přitažlivě. Člověk je pokorný, jestliže následuje Krista, který řekl svým následovníkům: „Učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ (Mt 11,29). Svatý Augustin si klade otázku, proč se Ježíš po zmrtvýchvstání ukázal pouze svým učedníkům, a nikoli těm, kdo ho ukřižovali; a odpovídá, že Ježíš nechtěl vyvolat dojem, že „nějakým způsobem vyzývá své vrahy. Pro něj bylo skutečně důležitější učit přátele pokoře než předhazovat nepřítelům pravdu“.³

Usnadňovat a nekomplikovat

Další rys autentického misijního díla obrací pozornost na Ježíšovu trpělivost, neboť on v evangelních příbězích vždy doprovázel

---

3 Augustin, *Promluva* 284, 6.

milosrdenstvím lidí na cestě jejich růstu. Malý krok uprostřed velkých lidských omezení může obšťastnit Boží Srdce více než velké skoky těch, kteří procházejí životem bez velkých obtíží. Misionářské srdce rozpoznává skutečný stav, v němž se nacházejí reální lidé se svými omezeními, hříchy i slabostmi, a stává se „slabým se slabými“ (1 Kor 9,22). „Vycházet“ na misi, abychom se dostali k lidem na periferii, neznamena bezcílně a nesmyslně bloudit jako netrpěliví prodejci, kteří si stěžují, že lidé jsou příliš drsní a primitivní na to, aby se zajímali o jejich zboží. Někdy je třeba zvolnit tempo a doprovázet ty, kteří ještě zůstávají stát podél cesty. Někdy je nutné napodobit otce z podobenství o marnotratném synovi, který nechává dveře otevřené a každý den vyhlíží na obzor v očekávání návratu svého syna (srov. Lk 15,20). Církev není celnicí a kdokoli se jakýmkoli způsobem účastní na misi církve, je vyzván k tomu, aby nenakládal zbytečnou zátěž na životy lidí již tak unavených, aby nevyžadoval propracované a namáhavé formační programy, ale radoval se z toho, co Pán dává snadno. Nekladme překážky touze Ježíše, který prosí za každého z nás a chce každého uzdravit a všechny spasit.

Blížkost „žitému“ životu

Ježíš potkal své první učedníky na břehu Galilejského jezera ve chvíli, kdy byli zaujati svou prací. Nesetkal se s nimi na nějakém kongresu, formačním semináři nebo v chrámě. Ježíšovo hlásání spásy se vždy dostává k lidem tam, kde jsou, a k takovým, jací jsou a jak žijí své životy. Normálnost života každého z nich a účast na potřebách, nadějích a problémech všech je místem a předpokladem pro ty, kdo poznali Kristovu lásku a obdrželi dar Ducha Svatého, aby mohli odůvodnit svou víru, naději a lásku před lidmi, kteří o to žádají: tím, že jdou spolu s ostatními a po jejich boku. Zejména v době, ve které žijeme, nejde o vymýšlení „speciálních“ instrukcí, vytváření paralelních světů a mediálních bublin, ve kterých necháváme prostor pouze sloganům a povzbuzujícím deklaracím o svých záměrech. Již jindy jsem například připomněl, že v církvi jsou takoví, kteří neustále důrazně hlásají heslo „je hodina laiků“, ale zdá se, že se hodiny mezitím zastavily.

„Sensus fidei“ Božího lidu

Na světě existuje někdo, kdo má jakési „cítění“ pro Ducha Svatého a pro jeho působení. Je to Ježíšem povoláný a jím přednostně milovaný Boží lid, jenž ho nadále hledá a při životních strastech se vždy na něj obrací. Boží lid úpěnlivě prosí o dar jeho Ducha; světuje své očekávání prostým slověm modliteb a nikdy se neuspokojí domněnkou o své vlastní soběstačnosti. Svatý lid Boží, který Pán shromáždil a pomazal, se na základě tohoto pomazání stává neomylným „*in credendo*“, jak to učí tradice církve. Působením Ducha Svatého je věřící lid nadán „*instinktem*“ *víry – sensus fidei* –, který mu pomáhá, aby se nemýlil ve víře v Boží věci, přestože nezná teologická odůvodnění a formulace pro definování darů, které zakouší. Tajemství putujícího lidu, jenž se svou lidovou spiritualitou kráčí na poutní místa a odevzdává se Ježíšovi, Panně Marii a svatým, odtud čerpá a ukazuje, že je pro něj samozřejmá svobodná a nezištná Boží iniciativa, bez nutné závislosti na mobilizujících pastoračních plánech.

Přednostní láska k malým a chudým

Každý misijní impuls, je-li podnícen Duchem Svatým, se projevuje přednostní láskou k chudým a malým, jež je znakem a odrazem Pánových preferencí pro ně. Lidé, kteří jsou přímo zapojeni do církevních iniciativ a misijních struktur, by nikdy neměli ospravedlňovat svou nepozornost vůči chudým, vymlouvat se – jak se to často děje v některých církevních kruzích –, že musí soustředit svou energii na prioritní úkoly misijní činnosti. Přednostní láska k chudým není pro církev otázkou nepovinné možnosti volby.

Výše popsaná dynamika a přístupy jsou součástí církevní misijní činnosti oživované Duchem Svatým. V církevních prohlášeních a promluvách se obvykle uznává a potvrzuje potřebnost Ducha Svatého jako zdroje misijního poslání církve. Stává se však také, že toto uznání se omezí na určitý druh „formální pocty“ Nejsvětější Trojici, což je obvyklá úvodní formulace teologických příspěvků a pastoračních plánů. V církvi nastává mnoho situací, v nichž prvenství milosti zůstává pouze teoretickým postulátem a abstraktní formulací. U mnoha

iniciativ a organizací napojených na církev dochází k tomu, že místo toho aby nechaly vyzařovat práci Ducha Svatého, nakonec upozorňují pouze samy na sebe. Zdá se, že církevní administrativa na všech úrovních je pohlcována posedlostí propagace sebe a svých iniciativ, jako by tohle byl cíl a perspektiva jejich poslání.

Doposud jsem se ve svých úvahách vracel a znovu předkládal kritéria a podněty pro misijní poslání církve, které jsem obšírněji vysvětlil už v apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium*. Udělal jsem to proto, neboť se domnívám, že je užitečné, plodné a neodkladné také pro Papežská misijní díla (PMD), aby se v současné etapě své cesty s těmito kritérii a návrhy konfrontovala.

PAPEŽSKÁ MISIJNÍ DÍLA A PŘÍTOMNÁ DOBA

Talenty, jež je třeba rozvíjet, a pokušení a nemoci, jimž je třeba se vyhnout

Kde bychom měli hledat současnost a budoucnost PMD? Jaké jsou rizikové, cestu ohrožující zátěže?

V tvářnosti Papežských misijních děl, řekl bych, v jejich identitě, existují určité charakteristické rysy – některé takřka vrozené, jiné získané během historického procesu – které jsou často přehlíženy nebo považovány za samozřejmost. Právě tyto rysy však mohou zejména v současnosti ochraňovat a zhodnocovat přínos této „sítě“ k univerzálnímu poslání, k němuž je povolána celá církev.

– *Misijní díla se zrodila spontánně* z misijního zápalu vyjádřeného vírou pokřtěných. Existuje přetrvávající niterný souzvuk a důvěrný vztah mezi Papežskými misijními díly a neomylným *sensus fidei in credendo* věřícího Božího lidu.

– *Misijní díla se od začátku rozvíjela* po dvou „kolejích“ či spíše ve dvou vždy paralelních proudech, jež ve své elementární povaze byly srdci Božího lidu vždy důvěrně známé: jsou to *modlitba* a *láska* ve formě almužny, která „zachraňuje od smrti a očisťuje od veškerého hříchu“ (Tob 12,9); „vroucí láska“, která „přikrývá všechny hříchy“

(1 Petr 4,8). Zakladatelé misijních děl, počínaje Pauline Jaricotovou, nevymýšleli modlitby a díla, kterým by svěřili své touhy ohledně hlásání evangelia, ale jednoduše je brali z nevyčerpatelného pokladu nejznámějších a nejobvyklejších gest Božího lidu na jeho cestě dějinami.

– ***Misijní díla, jež vznikla nezištně ve spleti života Božího lidu***, byla díky své jednoduché a konkrétní struktuře uznána a oceněna římskou církví a jejími biskupy, kteří v minulém století žádali, aby je mohli využívat jako specifický nástroj své služby poskytované univerzální církvi. Proto byl těmto dílům udělen status „papežská“. Od té doby jsou PMD charakterizována jako nástroj sloužící pro podporu místních církví při hlásání evangelia. Stejným způsobem se Papežská misijní díla pohotově nabídla jako nástroj pro službu církvi v rámci univerzálního úřadu vykonávaného papežem a římskou církví, která „předsedá lásce“. PMD tak vykonávají svou práci, aniž by vstupovala do komplexních teologických debat, čímž popírají argumenty těch, kteří i v církevních kruzích nevhodným způsobem staví proti sobě charismata a instituce, když vztahy mezi nimi vždy vnímají prostřednictvím klamně „dialektiky principů“. V církvi však musí být Duchem Svatým neustále obnovovány i trvalé strukturální prvky – svátosti, kněžství a apoštolská posloupnost – a církev je nemá k dispozici jako objekt získaný do vlastnictví.⁴

– ***Od svého prvního rozšíření jsou misijní díla strukturována jako kapilární síť*** rozvětvující se v Božím lidu, zcela zakotvená a skutečně „imanentní“ v síti stávajících institucí a struktur církevního života, jako jsou diecéze, farnosti a řeholní společnosti. Specifické povolání lidí zapojených do misijních děl se nikdy neprožívalo a nevnímalo jako nějaký alternativní způsob, „vnějškově“ příslušející k běžným formám života místních církví. Prosba o modlitbu a sbírky prostředků pro misie se vždy vykonávaly jako služba církevnímu společenství.

– ***Misijní díla, která se postupem času stala sítí rozšířenou do všech kontinentů***, odrážejí díky svému uspořádání rozmanitost akcentů,

4

Srov. Ratzinger, J., *Církevní hnutí a jejich teologické postavení*. Příspěvek na světovém kongresu církevních hnutí. Řím 27.–29. května 1998.

situací, problémů a darů, jež charakterizují život církve na různých místech světa. Je to pluralita, která může chránit před ideologickým zglajchšaltováním a kulturní jednostranností. V tomto smyslu lze také skrze PMD zakoušet tajemství univerzálnosti církve, kde neustálým působením Ducha Svatého vytváří soulad mezi různými hlasy, zatímco římský biskup, skrze svou službu lásky vykonávanou také prostřednictvím Papežských misijních děl, střeží jednotu ve víře.

Všechny dosud popsané charakteristiky mohou pomoci Papežským misijním dílům vyhnout se nástrahám a nemocem, které hrozí na cestě jim i mnoha jiným církevním institucím. Poukážu na některé z nich.

NÁSTRAHY, JIMŽ JE TŘEBA SE VYHNOUT

Sebestřednost

I přes dobré úmysly jednotlivců se církevní organizace a instituce někdy začnou soustředit na sebe a vynakládají energii a zaměřují pozornost především na propagaci sebe samých a na oslavnou publicitu svých vlastních iniciativ. Jiné zase ovládá utkvělá myšlenka stálého vymezování svého významu a místa v církvi s odůvodněním, že chtějí dělat co nejlepší reklamu svému poslání. Tímto způsobem – jak jednou řekl tehdejší kardinál Joseph Ratzinger – se posiluje klamná představa, že člověk je tím více křesťanem, čím více se angažuje ve vnitrocírkevních strukturách, zatímco ve skutečnosti téměř všichni pokřtění žijí víru, naději a lásku ve svém běžném životě, aniž by někdy patřili do církevních výborů a aniž by se zabývali nejnovějším vývojem v církevní politice.⁵

Touha rozkazovat

Někdy se stává, že instituce a organizace, jež vznikly jako pomoc církevním společenstvím, aby jim sloužily skrze dary, které v nich vzbudil Duch Svatý, se časem domáhají nadřazenosti a kontrolní funkce nad komunitami, jimž mají sloužit. Tento postoj je téměř vždy

5

Srov. Ratzinger, J., *Společenství stále se reformující*. Přednáška na Meeting Rimini 1. září 1990.

doprovázen domněnkou, že vykonávají roli „dohlížitelů“ povolaných udělovat ostatním patenty na legitimitu. V těchto případech de facto jednáme tak, jako by církev byla výplodem našich analýz, našich programů, dohod a rozhodnutí.

Elitářství

Mezi příslušníky církevních organizací a institucí se někdy usadí elitářský pocit a nevyslovená myšlenka o tom, že patří k aristokracii: k nadřazené třídě specialistů, kteří se snaží rozšířit své prostory ve společenství nebo v konkurenci s jinými církevními elitami a školí své členy podle světských systémů a logiky stranické příslušnosti nebo technické a odborné způsobilosti, vždy s prvořadým záměrem prosazovat své oligarchické výsady.

Izolovanost od lidí

Elitářské pokušení je v některých institucích spojených s církví někdy doprovázeno pocitem nadřazenosti a nedůtklivosti vůči množství pokřtěných, vůči Božímu lidu, který snad chodí do farností a na poutní místa, ale není složen z „aktivistů“ činných v katolických organizacích. V těchto případech se na Boží lid nahlíží jako na netečnou masu, která potřebuje být stále oživována a mobilizována „probouzením vědomí“, jež je třeba stimulovat argumentací, apely a výukou. Koná se tak, jako by jistota víry měla být důsledkem přesvědčujících řečí nebo výukových metod.

Abstraktnost

Když se organizace a instituce spojené s církví stanou sebestřednými, ztratí kontakt se skutečností a onemocní na abstraktnost. Množí se zbytečná místa pro strategické plánování, pro vymyšlení projektů a směrnic, které slouží pouze jako nástroje pro propagaci jejich tvůrců. Problémy se koncipují a pitvají v intelektuálních laboratořích, kde se vše přizpůsobuje a lakuje podle upřednostňovaných ideologických klíčů. Vně svého skutečného kontextu může všechno – včetně slovních poukazů na víru, na Ježíše a na Ducha Svatého – vykrytalizovat v nereálnou napodobeninu.

Funkcionalismus

Sebestředné a elitářské organizace i v církvi často nakonec všechno vsadí na napodobování světských modelů účinnosti, jaké vnucuje vyhrocená hospodářská a sociální konkurence. Rozhodnutí pro funkcionalismus zaručuje iluzi rovnovážného „roztřídění problémů“, udržení věcí pod kontrolou, posílení vlastní důležitosti a zlepšení řádné administrace stávajících struktur. Ale jak jsem vám již řekl při našem setkání v roce 2016, církev, která se bojí svěřit se Kristově milosti a zaměřuje se na účinnost administrativy, je již mrtvá, i kdyby struktury a programy ve prospěch duchovních a laiků „zaměstnávajících sebe samotné“ měly přetrvat ještě celá staletí.

RADY NA CESTU

Při pohledu na současnost i budoucnost a také při hledání způsobů, jak mohou PMD překonávat úskalí na cestě a posouvat se vpřed, si dovoluji předložit několik návrhů nápomocných pro vaše rozlišování. Protože jste se také vydali na cestu nových úvah o PMD a chcete se přitom inspirovat papežovými radami, nabízím vaší pozornosti některá kritéria a obecné podněty, aniž bych vstupoval do detailů, i proto, že rozdílné situace mohou vyžadovat různé obměny a modifikace.

1) Nakolik můžete a aniž byste se o tom příliš dohadovali, *ochraňujte nebo znovuobjevujte začlenění PMD do Božího lidu*, aby byla zapojena do skutečného života, v němž se narodila. Intenzivnější „ponoření“ do reálného života lidí, takového, jaký opravdu je, bude blahodárné. Je dobré, aby každý při následování Ježíše vycházel ven z uzavřenosti do svých vlastních vnitřních problémů. Je vhodné sestoupit do konkrétních okolností a situací a také usilovat o reintegraci a kapilárnost činností a kontaktů PMD a jejich propojení s církevní sítí (diecéze, farnosti, společenství, skupiny). Pokud upřednostňujeme přebývání v lůně Božího lidu, s jeho světlými i tíživými stránkami, můžeme snáze uniknout také nástrahám abstraktnosti. Je třeba raději odpovídat na skutečné otázky a potřeby než formulovat stále nové návrhy. Možná spíše ze života „tělo na tělo“ s ostatními než z uzavřených večeradel

nebo z teoretických analýz naší vnitřní dynamiky nám mohou vzejít intuice užitečné pro změnu a zlepšení našich operativních postupů, jež pak můžeme přizpůsobit různým situacím a různým okolnostem.

2) Navrhuji postupovat tak, aby základní fungování PMD zůstávalo i nadále spojeno s *modlitebními praktikami a sbírkami zdrojů pro misie*, což je vzácné a drahé právě pro svou elementární povahu a konkrétnost. Vyjadřuje to spřízněnost PMD s vírou Božího lidu. I při veškeré flexibilitě a se všemi požadovanými modifikacemi je vhodné, aby tento elementární záměr PMD nebyl zapomenut nebo zkrácen; jsou jím modlitby k Pánu, aby on otevřel srdce pro evangelium, a prosby ke všem, aby podporovali misijní dílo i konkrétně. V tom spočívá jednoduchost a konkrétnost, kterou každý může s radostí pociťovat v současné době, kdy i při hrozbě pandemie se všude vnímá touha setkávat se a zůstat blízko ke všemu, co je prostě církev. Hleďte pro své služby také nové cesty a nové formy, ale nemá cenu přitom komplikovat to, co je jednoduché.

3) PMD jsou *nástrojem služby* pro misie a měla by být tak vnímána; zejména je to služba pro místní církve, s výhledem na poslání celé církve, jež vždy zahrnuje celý svět. V tom spočívá jejich trvale cenný příspěvek pro zvěstování evangelia. Všichni jsme povoláni, i díky vašemu dílu, z lásky a z vděčnosti chránit klíčky božského života, kterému Duch Kristův dává rozkvétat a vyrůstat tam, kde chce, dokonce i na pouštích. Prosím vás, abyste při modlitbě v první řadě žádali o to, aby nás všechny Pán učinil více otevřenými vůči vnímání znaků jeho působení, abychom je pak mohli ukazovat celému světu. I tohle může být užitečné: prosit z nitra svého srdce, aby se vzývání Ducha Svatého nestávalo neplodnou a nadbytečnou formalitou našich setkání a homilií. Ve skutečnosti není třeba spekulovat a teoretizovat o super-stratégiích nebo „řídících centrálech“ pro misie ani o domnělých a neskromných „nositelích“ misionářského rozměru církve, na něž bychom dále delegovali úkol znovu probudit misijního ducha nebo jim udělovali misionářské licence. Pokud v některých situacích horlivost pro misijní činnost uvadá, je to znamením, že uvadá samotná víra. V těchto případech požadavek na oživení zhasínajícího plamene,

který by vycházel jen ze strategií a proslovů, dopadne tak, že jej ještě více oslabí a způsobí další šíření pouště.

4) Služba poskytovaná PMD již ze své podstaty uvádí jejich pracovníky *do kontaktu s nesčetnými skutečnostmi*, situacemi a událostmi, které jsou součástí velkého toku života církve na všech kontinentech. V tomto toku můžeme narážet na mnohé těžkosti a mnohá kornatění, doprovázející církevní život, ale také na nezištné dary uzdravení a útěchy, které Duch Svatý rozsévá v každodenním životě těch, jež bychom mohli nazvat „střední třídou svatosti“. Můžete se radovat a jásat, vychutnávat setkání, která se vám mohou při práci pro PMD naskytnout, a nechat se jimi překvapit. Mám na mysli příběhy mnoha zázraků, které se dějí mezi dětmi setkávajícími se s Ježíšem možná prostřednictvím iniciativ navržených „Misijním dětstvím“. Proto by vaše dílo nikdy nemělo zůstat „sterilně“ uzavřeno do výhradně profesionálního byrokratického rozměru. Nemohou existovat misijní byrokraté nebo úředníci. Vaše vděčnost se naopak může stávat darem a svědectvím pro všechny. K potěše všech máte možnost díky prostředkům, jež vám jsou k dispozici, nevyumělkovaně poukazovat na události ze života lidí a komunit, s nimiž se můžete setkávat snáze než ostatní; těch lidí a komunit, ve kterých nezištně září zázrak víry, naděje a lásky.

5) Vděčnost za zázraky, které Pán koná mezi svými milovanými, chudými a malými, jimž on odhaluje věci skryté před moudrými (srov. Mt 11,25–26), vám také může napomoci, abyste se *vyvarovali zahleděnosti do sebe* a vycházeli ze sebe tím, že následujete Ježíše. Představa sebestředné misijní činnosti, která tráví čas kontemplací a oslavováním svých vlastních iniciativ, by sama o sobě byla absurdní. Neztrácejte příliš mnoho času a prostředků tím, že byste „hleděli na sebe“, vypracovávali plány zaměřené na své vnitřní mechanismy, na funkčnost a dovednosti svého aparátu. Dívejte se ven, nedívejte se do zrcadla. Doma rozbijte všechna zrcadla. Kritéria, která je třeba dodržovat i při provádění programů, mají za cíl spíše odlehčovat, činit struktury a postupy pružnějšími, a nikoli zatěžovat síť PMD dalšími byrokratickými prvky. Například každý národní ředitel se během svého mandátu zavazuje vyhledávat svého potenciálního nástupce,

příčemž jediným kritériem je, že se nezaměřuje na osoby ze svého okruhu přátel nebo partnerů z církevní „kliky“, ale na lidi, kteří, podle něho, mají více misionářského zápalu než on.

6) Pokud jde o *sbírký zdrojů na pomoc misiím*, při našich minulých setkáních jsem se již zmínil o riziku proměny PMD na nevládní organizaci věnující se výhradně shromažďování a přidělování finančních prostředků. Záleží spíše na vnitřním postoji, se kterým něco děláte, než na tom, co děláte. Při fundraisingu může být jistě doporučitelné, a dokonce vhodné kreativně používat i aktualizované metody hledání fondů od potenciálních a vhodných dárců. Pokud se však v některých oblastech zmenšují sbírky darů, a to i kvůli oslabenému křesťánskému vědomí, může v těchto případech přijít pokušení vyřešit tento problém „zastíráním“ skutečného stavu věcí a orientací na nějaký účinnější systém, který hledá velké dárcce. Avšak bolest ze slábnoucí víry a také z poklesu zdrojů nesmí být odsouvána, ale je třeba ji vložit do Pánových rukou. I přesto je dobré, aby se žádost o dary na misie i nadále zaměřovala přednostně na celé společenství pokřtěných a novým způsobem zacílila i na sbírku pro misie, která se koná v kostelech všech zemí v říjnu u příležitosti Světového dne misí. Církev vždy šla vpřed také díky daru chudé vdovy, díky příspěvkům celého nescetného zástupu lidí, kteří se cítí být uzdraveni a utěšeni Ježíšem a kteří z důvodu své překypující vděčnosti dávají to, co mají.

7) Pokud jde o *využití získaných darů*, vždy v duchu náležitého *sensus Ecclesiae* zkoumejte, jak přerozdělit finanční prostředky na podporu struktur a projektů, které různým způsobem uskutečňují apoštolské poslání a hlásají evangelium v jednotlivých částech světa. Vždy berte v úvahu skutečné primární potřeby všech společenství a zároveň se vyhybejte takovým formám pomoci, které, místo toho aby poskytovaly nástroje pro podnícení misijního zápalu, končí ochlazováním srdcí a také v církvi přizívají jevy parazitního klientelismu. Svými příspěvky usilujte o konkrétní odpovědi na objektivní potřeby, aniž byste plýtvali zdroji na iniciativy poznamenané abstraktností, sebestředností nebo zplozené klerikálním narcisismem kohosi. Nepodléhejte komplexům méněcennosti nebo pokušení soupeřit s vysoce funkčními organizacemi, které získávají finanční prostředky

na správné věci, ale pak je z velké části používají na financování svého aparátu a na propagaci své značky. I to je někdy způsob, jak pečovat především o vlastní zájmy, i přesto, že se demonstuje činnost ve prospěch chudých a potřebných.

8) Pokud jde o chudé, ani vy na ně nezapomínejte. Takové bylo doporučení, které na Jeruzalémském koncilu apoštolové Petr, Jan a Jakub dali Pavlovi, Barnabášovi a Titovi, když přišli jednat o své misi mezi neobřezanými: „Jenom nám doporučili, abychom pamatovali na chudé“ (Gal 2,10). Po tomto doporučení Pavel uspořádal sbírky ve prospěch bratří z jeruzalémské církve (srov. 1 Kor 16,1). Upřednostňovaná láska k chudým a malým je od počátku součástí poslání hlásat evangelium. Díla duchovní a tělesné lásky vůči nim vyjadřují „Boží preferenci“, která je výzvou pro život z víry všech křesťanů, povolání, aby měli v sobě to smýšlení jako Ježíš (srov. Flp 2,5).

9) PMD se svou sítí rozšířenou po celém světě odrážejí *bohatou rozmanitost „lidu s tisíci tvářemi“* shromážděného Kristovou milostí a misijním zápallem. Zápallem, který není vždy a všude stejně intenzivní a živý. A přece sdílení těžce naléhavosti hlásat zemřelého a zmrtvýchvstalého Krista se vyjadřuje různými akcenty a přizpůsobuje se rozličným prostředím. Zvěstování evangelia není vázáno na žádnou kulturu a při setkání s novými kulturami, které dosud nepřijaly křesťanskou zvěst, se spolu s hlásáním evangelia nesmí vnucovat žádná specifická kulturní forma. Dnes je i v práci PMD lepší nepřinášet těžkou výbavu, ale raději mít snahu chránit rozdílnosti a napojovat je na základní rysy sdílené víry. Pokus o standardizaci forem hlásání může vrhat stín i na univerzalitu křesťanské víry tím, že se soustředí výhradně na zaužívané obraty a hesla, která jsou módní v určitých kruzích a v některých kulturně nebo politicky dominantních zemích. S ohledem na to také specifický vztah, který propojuje PMD s papežem a s římskou církví, představuje zdroj a podporu svobody, jež každému pomáhá vymanit se z prehavých módních trendů, z nivelizace ve školách jednostranného myšlení nebo z kulturních odsouhlasení daných nekoloniálním ražením. To jsou jevy, které se bohužel vyskytují také v církevních prostředích.

10) PMD nejsou v církvi nezávislou entitou, spočívající v prázdnotě. Mezi jejich specifika, která by se měla vždy rozvíjet a obnovovat, patří zvláště pouto, jež je spojuje s biskupem římské církve, předsedající lásce. Je krásné a uklidňující poznávat, že se toto pouto projevuje prací vykonávanou v radosti, aniž by se očekával potlesk nebo se vznášely nějaké nároky. Je to dílo, které je právě svou nezištností provázáno se službou papeže, služebníka služebníků Božích. Žádám vás, aby určující charakteristikou vaší blízkosti k římskému biskupovi bylo přesně toto: sdílení lásky k církvi, odrážející lásku ke Kristu, prožívané v tichosti, bez domýšlivosti a bez vyznačování „svých vlastních území“; každodenní práce, která čerpá z lásky a z jejího tajemství nezištnosti; dílo, jež je podporou pro bezpočet lidí, kteří jsou ze srdce vděční, ale kteří možná ani nevědí, komu poděkovat, protože ani neznají jméno PMD. Tak se uskutečňuje tajemství lásky v církvi. Pokračujme společně na cestě vpřed a buďme rádi, že uprostřed zkoušek postupujeme dál díky darům a útěchám od Pána. Přitom si na každém kroku s radostí uvědomujme, že jsme všichni, mnou počínaje, služebníky neužitečnými.

ZÁVĚR

Vystartujte s nadšením. Na cestě, která vás čeká, je mnoho věcí, jež musíte vykonat. Jestliže se ve vašich postupech mají vyzkoušet nějaké změny, pak je dobré, aby směřovaly k odlehčení, a nikoli ke zvýšení zátěže; ať jsou zaměřeny na získání operativní pružnosti, ne však na vytváření dalších rigidních systémů, jimž vždy hrozí uzavřenost do sebe. Mějte na paměti, že přílišná centralizace může dynamiku misijní činnosti komplikovat místo toho, aby jí napomáhala. A rovněž členění iniciativ na čistě národní bázi ohrožuje samotnou tvářnost sítě PMD, jakož i výměnu darů mezi církvemi a místními komunitami, prožívanou jako plod a hmatatelné znamení lásky mezi bratry ve společenství s římským biskupem.

V každém případě vždy prostě za to, aby každá úvaha o operativním uspořádání PMS byla osvětlena jedinou nezbytnou věcí: trochou opravdové lásky k církvi, jež je odrazem lásky ke Kristu. Vaše služba

je oddána apoštolské horlivosti, to znamená rozletu božského života, jaký v Božím lidu může způsobovat pouze Duch Svátý. Myslete na to, abyste dělali svou práci dobře, „jako by záleželo všechno na tobě, s vědomím, že ve skutečnosti všechno závisí na Bohu“ (sv. Ignác z Loyoly). Jak jsem vám již řekl na jednom z našich setkání, mějte Mariinu pohotovost. Když šla Maria k Alžbětě, nečinila to jako něco svého, ale šla tam jako služebnice Pána Ježíše, jehož nesla ve svém lůně. Ona nevyšlovala nic sama ze sebe, ale jen nesla Syna a chválila Boha. Ona nebyla hlavní aktérkou. Šla jako služebnice toho, který je jediným protagonistou také misijní činnosti. Ale neztrácela čas, šla ve spěchu a konala tak, aby se postarala o svoji příbuznou. Ona nás učí této pohotovosti, spěchu danému věrností a adoraci.

Kéž Panna Maria ochraňuje vás i Papežská misijní díla a kéž vám žehná její Syn, náš Pán Ježíš Kristus. On nám před svým vystoupením na nebe slíbil, že bude s námi stále, až do konce času.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 21. května 2020, o slavnosti Nanebevstoupení Páně

FRANTIŠEK